

Duman, N. (2018). "Koruyucu ve Destekleyici Önlem Olarak Çocukların Mağdur Olarak Bulunduğu Davalarda Hayvanların Kullanımı", R&S - Research Studies Anatolia Journal, Vol:1, Issue:2; pp: 368-375

Anahtar Kelimeler: Cinsel İstismar, Mağdur Çocuk, **Keywords:** Sexual Abuse, Child Victim, Animal, Court, Hayvan, Mahkeme, İfade Alımı. Testimony.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ ÖNLEM OLARAK ÇOCUKLARIN MAĞDUR OLARAK BULUNDUĞU DAVALARDA HAYVANLARIN KULLANIMI

The Use of Animals as a Protective and Supportive Measure in Cases with Child Victims

Dr. Öğr. Üyesi Nesrin DUMAN

Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Kutlubey Kampüsü, nesrinduman@bartin.edu.tr
Bartın/Türkiye

Makale Geliş Tarihi
02.07.2018

Revize Tarihi
25.07.2018

Yayınlanma Tarihi
30.07.2018

ÖZ

Bir ceza davasının başarılı bir şekilde kovuşturulabilmesi için mağdur ve tanıkların ifadesi çok önemlidir (Holder, 2013:1158). Son yirmi yıl değerlendirildiğinde çocukları içeren davaların sayısının çarpıcı bir şekilde arttığı görülmektedir (Holder, 2013:1158). Çocuğun, duruşma salonu gibi aşına olmadığı bir ortamda bulunmasının getirdiği kaygı ve sanıktan korkması, çocuğun ifade verme yeteneğini azaltabilir ve davadaki tüm olguları duruşmaya dâhil etmesini engelleyebilir. Amerika'da pek çok eyalette çocukların mahkeme ortamlarındaki bu özel durumu kabul edilir ve çocuklar için koruyucu ve destekleyici önlemler uygulanır. Güven verici objelerin ve destekleyici kişilerin çocuğun yanında bulunmasına izin verilmesi gibi, hayvanlar özellikle köpekler de çocukların yer aldığı duruşmalarda bulunabilmektedir. Ancak hayvanların mahkeme ortamında destekleyici olarak çocuklar için kullanımı henüz ülkemizde uygulanmamaktadır. Bu çalışma; PDR öğrencilerinin hayvanların mahkeme ortamında koruyucu ve destekleyici önlem olarak kullanılması hakkında görüşlerinin incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaçla öğrencilere 3 kapalı, 1 açık uçlu sorunun olduğu anket yöneltilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin hayvanların mahkeme ortamında kullanılmasına olumlu (%92,1) baktıkları, hayvan olarak en çok kuşu (%28,9) tercih ettikleri, mahkeme ortamında hayvanları görmüş olmanın (%44,7) rahatlatıcı bir etkisinin olacağı ortaya çıkmıştır. Yanıt içerikleri değerlendirildiğinde hayvan tercihlerinde %78,9 oranla duygusal ihtiyaçların etkili olduğu bulunmuştur. Araştırmanın hayvanların koruyucu ve destekleyici önlem olarak mahkemelerde kullanılması uygulamasının ülkemizde yerleştirilmesi için temel bir bilgi sağlayacağına inanılmaktadır.

ABSTRACT

The testimony of the victims and witnesses is crucial for the successful prosecution of a criminal case (Holder, 2013:1158). Over the last two decades, the number of cases involving children has increased dramatically (Holder, 2013:1158). The anxiety of the child being in an unfamiliar environment, the courtroom and the fear of the defendant can decrease the child's ability to testify and prevent all of the evidence being shown in the trial. In many states of United States, this special situation of the children in the courts is accepted and protective and supportive measures are implemented for them. Animals, especially dogs, can participate in the courtroom beside children, just like supportive persons and comforting materials accompanying them. However, the use of animals as supportive precautions in the court is not yet implemented in our country. This current study aims to investigate the opinions of PDR students on using animals as protective and supportive measures in the courtroom. For this purpose, students were asked 3 closed and 1 open ended questionnaires. As a result, it was found that students had a positive approach (92.1%) on the use of animals in the courtroom, they preferred birds (28.9%) the most, and seeing (44.7%) animals in court have a relaxing effect. When response contents were evaluated, emotional needs were found to be influenced by 78.9% in animal preferences. It is believed that the survey will provide basic information in implementing using of animals in courts in our country as a protective and supportive measure.

1. GİRİŞ

Hayvanla temas etmenin hem psikolojik hem de fiziksel sağlığın korunmasında önemli katkıları bulunmaktadır. Hayvan-insan kontağının, stres, depresyon, anksiyete, yalnızlık duygusu, mutsuzluk gibi bazı duygudurum bozuklukları ve yüksek kan basıncı gibi bazı fizyolojik sağlık sorunlarını azaltabildiği bilinmektedir (akt. Cevizci vd, 2012:53). Örneğin 1. Dünya Savaşı sonrasında ruhsal

çöküntü yaşayan Amerikalı askerlerin duygu durumlarını iyileştirmek ve onlara arkadaşlık etmeleri için yanlarına köpekler verilmiştir (akt. Cevizci vd, 2009:264). Hayvan Destekli Tedavi (HDT), insan ve hayvan etkileşiminden doğan biyolojik-kimyasal-fiziksel değişimleri temel alarak insandaki fizyolojik ve psikolojik mekanizmalarda olumlu yönde değişimler başlatmasına dayanan yardımcı bir tedavidir. Son yıllarda, dünya genelinde özellikle bu alanda özel olarak eğitilmiş köpekler hastanelerde, sınıf ortamlarında, rehabilitasyon merkezlerinde, psikiyatri kliniklerinde, cezaevlerinde, bakım evlerinde ve hatta işyerlerinde kullanılmakta (Leaser, 2005:945-6), bu yol ile psikolojik ve fiziksel sağlığa ilişkin olumlu sonuçlar alınmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Hayvanların kullanıldığı olumlu sonuç alınan çalışmalar (Duman ve Eyrenci, 2016)

Yazarlar, yıl	Katılımcılar	Sonuç
Odendaal, 2000	Sağlıklı bireyler	Kan basıncında düşüş
Gagnon ve ark., 2004; Sobo ve ark., 2006; Bouchard ve ark., 2004; Johnson ve ark., 2008	Pediyatrik onkoloji hastaları	Anksiyete düzeyinde azalma, stresin azalması, tedaviye adaptasyonun artması, duyguların ifadesini kolaylaştırma
Vrbanac ve ark., 2013; Banks ve ark. 2002; Stasi ve ark., 2002	Bakımevinde kalan geriatrik hastalar	Yalnızlık duygusunda azalma, kan basıncında düzelme
Macauley, 2006	Demans Hastaları	Ajite davranışlarda azalma ve sosyal etkileşimde artış
Zebinsky ve Lennings, 2016	Hastanede kalan çocuklar	Acılarını unutmama, aile ve çalışanlarla iletişimin artması, terapiye katılım, motivasyon artışı

Hayvanların kullanıldığı çalışmalarda ortaya çıkan olumlu gelişmeler, hayvanların farklı alanlarda daha yaygın olarak kullanılabilmesi yönünde olumlu bir yaklaşım oluşturmaktadır. Bu alanlardan bir tanesi de topluma hizmette çok önemli bir yeri olan adli sistemdir. Bir ceza davasının başarılı bir şekilde kovuşturulabilmesi için mağdur ve tanıkların ifadesi çok önemlidir (Holder, 2013:1158). Son yirmi yıl değerlendirildiğinde çocukları içeren davaların sayısının çarpıcı bir şekilde arttığı görülmektedir (Holder, 2013:1158). Bu durum özellikle, bir çocuğun cinsel istismara veya saldırıya uğradığı durumlarda geçerlidir. Çocuk tanık aynı zamanda da bir istismar mağduru ise, "çocuğun ifade alımı" sanığın suçluluğunu kanıtlamak için zorunlu hale gelir (Holder, 2013:1158). Mahkeme aşamasına gelinceye kadar adli sistem içerisinde birçok potansiyel travmatik deneyim yaşamış olan çocuk, mahkeme ortamına geldiğinde benzersiz bir zorluk daha deneyimler. Mağdur çocuk duruşmada avukat, hâkim ve savcı tarafından yöneltilen sorular ile yeniden travmatize edilebilir (Holder, 2013:1159). Çocuğun, aşına olmadığı bir ortamda bulunmasının getirdiği kaygı ve sanıktan korkması, çocuğun ifade verme yeteneğini azaltabilir ve davadaki tüm olguları duruşmaya dâhil etmesini engelleyebilir. Bazı durumlarda çocuk korku nedeniyle büsbütün konuşamaz hale gelebilir. Bu nedenlerle, çocukların mahkeme salonunda hissettikleri travma, çocuk ifade vermeyi reddettiğinde davanın başarılı bir şekilde kovuşturulmasına engel olur. Amerika'da pek çok eyalette çocukların mahkeme ortamlarındaki bu özel durumu kabul edilir ve çocuklar için koruyucu ve destekleyici önlemler uygulanır. İfade alımı sırasında kapalı devre kamera sisteminin kullanılması, çocuğun salona getirilmeyip görüntülü konuşma ile duruşmaya bağlanması, mahkeme salonunun boşaltılması, çocuğa bir yasal vasinin (*guardian ad litem*) atanması, oyuncak-kukla veya resim çizmek için materyallerin kullanılması, duygusal destek için bir yetişkinin yanında bulunmasına izin verilmesi, kendini güvende hissettirici eşyaların (battaniye, oyuncak vb.) yanında bulunmasına izin verilmesi bu önlemler arasında sayılabilir (Holder, 2013:1160). Güven verici objelerin ve destekleyici kişilerin çocuğun yanında bulunması gibi, hayvanlar özellikle köpekler de çocukların yer aldığı duruşmalarda destekleyici olarak bulunabilmektedir. Köpeklerin mahkeme salonuna girerek, cinsel istismara uğramış çocuklara ifade vermeleri sırasında yardım etmelerine 2003 yılından beri izin verilmektedir (akt. Bowers, 2013:1289). Köpeklerin bu ortamda çocuğun yanında yer alması çocuğun korkusunu ve mahkeme salonunun "soğuk havasını" elimine etmekte, çocuğun hikâyesini/başından geçenleri anlatabilmesi için kendini güvende hissetmesini sağlamaktadır. Bu nedenle hayvanlar özellikle köpekler, mahkemelere ve ilişkili ortamlara gün geçtikçe daha çok entegre edilmeye başlamıştır ("Animals in court", 2018). Bu yolla adli sürecin birçok aşamasında mağdurlara duygusal destek sağlaması amaçlanmaktadır. Mahkeme kolaylaştırıcı köpekleri (*court facility dogs*) olarak adlandırılan

bu köpekler, mahkemelerde çocuklar için koruyucu ve destekleyici önlem olarak kullanılmaktadır (Resim 1 ve 2). Bu köpeklerin görevi çocukla bağ kurarak, onların travmayla başa çıkabilmesine yardımcı olmak, çocuğun mahkeme salonunda ifade vermesi sürecinde sanık ile yüzleşmesine yardımcı olmaktır ("Meet the dog", 2018). 2017 yılında Amerika'da 34 eyalette 126 mahkeme kolaylaştırıcı köpekleri görev yapmaktayken ("Meet the dog", 2018), bu sayı 2018'de 35 eyalette 155 görevli köpeğe ulaşmıştır ("For defenders", 2018). Ancak bu önlem ülkemizde adli sistem içerisinde henüz yer almamaktadır.

Resim 1 ve 2. Mahkemelerde koruyucu ve destekleyici amaçla kullanılan köpekler

Resim 1 ("These therapy dogs", 2018)

Resim 2 ("Meet the dog", 2018)

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı; hayvanların adli sistemde koruyucu ve destekleyici kullanımına yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesidir. Çalışma amacına ulaşmak için şu sorulara yanıtlar aranmıştır:

- 1) PDR öğrencilerinin adli ortamda hayvanların koruyucu ve destekleyici olarak kullanılmasına ilişkin görüşleri nasıldır?
- 2) PDR öğrencileri 'kendileri' için adli ortamda hayvanların destekleyici olarak kullanılmasına ilişkin görüşleri nasıldır?
- 3) PDR öğrencileri mahkemelerde koruyucu ve destekleyici olarak hangi hayvanları görmek isterler?

Araştırma sorularının yanıtları; açık uçlu ve kapalı uçlu yanıtların incelenmesiyle elde edilecek istatistiksel analizlerin ve frekans değerlerinin yorumlanmasıyla bulunacaktır.

3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Psikolojik danışmanlık ve rehberlik (PDR) bölümü öğrencileri ile yapılan bu araştırmanın ülkemizde hayvan destekli koruyucu ve destekleyici uygulamaların yerleştirilmesinde temel oluşturacak bir bilgi sağlayacağına inanılmaktadır. Ayrıca çalışmada ortaya çıkacak görüşlerin gelecekte alanda/sahada görev yapacak meslek elemanlarının konuya yaklaşımına yönelik ileriye dönük bir projeksiyon yapılmasına imkan sağlayacağı düşünülmektedir.

4. METOT

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin (PDR bölümü) konuya ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla "nitel" paradigma kapsamındaki "anket" yöntemi kullanılmıştır. Katılımcıların mahkemelerde hayvanların destekleyici ve koruyucu olarak kullanılmasına ilişkin görüşlerini öğrenmek için araştırmacı tarafından hazırlanmış, üç kapalı ve bir açık uçlu sorudan oluşan kısa bir anket kullanılmıştır. Araştırma soruları; bireyin hayvan destekli sistemi destekleyip desteklememesi (1. kapalı uçlu soru), kendileri bir suç mağduru olmaları halinde mahkemede hayvanlardan destek almak isteyip istemeyecekleri (2. kapalı uçlu soru), koruyucu ve destekleyici olarak hangi hayvanı görmek isteyecekleri (3. kapalı uçlu soru) ve bu tercihin sebebi (açık uçlu soru) olacak şekilde belirlenmiştir. Sebep yanıtlarının içeriği, tercih sebebinin hangi duyu organına hitap ettiği ve yanıtların duygusal ihtiyaçlar ile (*güvende olma ihtiyacı, sevgi ve şefkat ihtiyacı, kabul edilme ihtiyacı, özgüven ihtiyacı, beceri ve yetenek ihtiyacı, bağımsızlık ihtiyacı*) bağlantısı bakımından ayrıca kodlanmıştır.

4.1. Örneklem

Araştırmanın focus (odak-fokus) grubu İngilizce Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (PDR) bölümü üçüncü sınıf öğrencilerinden oluşmuştur. Araştırmaya 38 öğrenci katılım sağlamıştır. Araştırma 2016 yılı Mayıs ayında Maltepe Üniversitesi'nde karşılıklı görüşme ile yapılmıştır. 30'u kadın (%78,94), 8'i erkek (% 21,06) toplam 38 öğrencinin yaş ortalaması 22,5'dir. Araştırma, çalışmaya katılan 38 kişi ile sınırlıdır.

4.2. İstatistiksel Analiz

Anketlerden elde edilen nitel veri; yaş, cinsiyet, hayvanların kullanımına yönelik görüşü, kendisi açısından tercih durumu, destek almak isteyeceği hayvan, hayvan tercihinin hitap ettiği duyu organı ve yanıtın içeriği başlıklarında kodlanarak SPSS-22 (*Statistical Package for Social Sciences-22*) programına girilmiştir. Cinsiyete göre yanıtların karşılaştırılmasında parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi (ANOVA), bunun dışındaki yanıtların değerlendirilmesinde frekans yüzdeleri kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasında .05 anlamlılık düzeyi kullanılmıştır.

5. BULGULAR

Cinsiyete göre öğrencilerin yanıtlarının tek yönlü varyans (ANOVA) analizi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Cinsiyete göre öğrencilerin yanıtları ANOVA analizi

Varyansın kaynağı		KT	Sd	KO	F	p<
Görüş	Gruplar arası	,063	1	,063	0,842	,365
	Gruplar içi	2,700	36	,075		
	Toplam	2,763	37			
Tercih	Gruplar arası	,063	1	,063	0,842	,365
	Gruplar içi	2,700	36	,075		
	Toplam	2,763	37			
Hayvan Seçimi	Gruplar arası	9,714	1	9,714	3,555	,068
	Gruplar içi	90,171	33	2,732		
	Toplam	99,886	34			
Duyu organı	Gruplar arası	,119	1	,119	0,139	,711
	Gruplar içi	28,167	33	,854		
	Toplam	28,286	34			
Yanıt içeriği	Gruplar arası	,003	1	,003	0,025	,874
	Gruplar içi	4,282	33	,130		
	Toplam	4,286	34			

Not: Hayvan destekli sistemi destekleyip desteklememeleri (görüş), kendileri bir suç mağduru olmaları halinde mahkemede hayvanlardan destek almak isteyip istemeyecekleri (tercih), hangi hayvandan destek almak isteyecekleri (hayvan seçimi), ilgili hayvanı tercih etme sebebinin hangi duyu organına hitap ettiği (duyu organı) ve yanıtların duygusal ihtiyaçlarla bağlantısı (yanıt içeriği) olarak belirtilmiştir.

Tablo 1'de görüleceği üzere cinsiyete göre görüş, tercih, hayvan seçimi, duyu organı ve yanıt içeriği kategorileri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır [sırasıyla $F(1,36)=0,842, p>0.05$; $F(1,36)=0,842, p>0.05$; $F(1,33)=3,555, p>0.05$; $F(1,33)=0,139, p>0.05$; $F(1,33)=0,025, p>0.05$].

Katılımcıların koruyucu ve destekleyici önlem olarak hayvan destekli sisteme yönelik görüş, tercih ve seçimlerin frekans değerleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Hayvan destekli sisteme yönelik görüş, tercih ve seçimlerin frekans değerleri

		Frekans	%
Görüş	olumlu	35	92,1
	olumsuz	3	7,9
	Toplam	38	100,0
Tercih	isterim	35	92,1
	istemem	3	7,9
	Toplam	38	100,0
	Kedi	10	26,3
Hayvan seçimi	Köpek	8	21,1
	Kuş	11	28,9
	balık	2	5,3
	inek	1	2,6
	tavşan	1	2,6
	tavus kuşu	1	2,6
	kelebek	1	2,6
Veri kaybı	Toplam	35	92,1
	Sistem	3	7,9
	Toplam	38	100,0

Not: Hayvan destekli sistemi destekleyip desteklememeleri (görüş), kendileri bir suç mağduru olmaları halinde mahkemede hayvanlardan destek almak isteyip istemeyecekleri (tercih), hangi hayvandan destek almak isteyecekleri (hayvan seçimi) olarak belirtilmiştir.

Tablo 2’de görüleceği üzere katılımcıların %92,1’i hayvanların koruyucu ve destekleyici olarak mahkemelerde yer almasına olumlu yaklaşmış, kendileri de bir suçun mağduru olması halinde mahkemede hayvanlardan destek almayı isteyeceklerini belirtmişlerdir. Alınan yanıtlarda en çok destek alınması tercih edilen hayvan %28,9 oranla kuş, ikinci sırada %26,3 oranla kedi, üçüncü sırada %21,1 oranla köpek çıkmıştır.

Tablo 3. Hayvan tercihlerinin sebeplerine ilişkin açıklamaların değerlendirilmesi

		Frekans	%
Duyu organı	görsel	17	44,7
	işitsel	6	15,8
	dokunsal	12	31,6
	Toplam	35	92,1
Veri kaybı	Sistem	3	7,9
Toplam		38	100,0
Yanıt içeriği	Duygusal ihtiyaç	30	78,9
	Diğer	5	13,2
	Toplam	35	92,1
Veri kaybı	Sistem	3	7,9
Toplam		38	100,0

Not: İlgili hayvanı tercih etme sebebinin hangi duyu organına hitap ettiği (duyu organı) ve yanıtların duygusal ihtiyaçlarla bağlantısı (yanıt içeriği) olarak belirtilmiştir.

Tablo 3’te mahkemelerde koruyucu ve destekleyici olarak tercih edilen hayvanların tercih nedenleri değerlendirildiğinde, %44,7 oranla hayvanları görmenin, %31,6 oranla dokunmanın ve sevmenin rahatlatıcı etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır. Bazı örnek yanıtlar şöyledir:

“kuş görmek rahatlatır..., kedi görmek rahatlatır, onun hareketlerini, garip davranışlarını anlamaya çalışırken rahatlarım..., kedi görünce içimde merhamet uyandıran bir hayvan..., köpek görünce rahatlarım..., balıkları izlemek rahatlatır, onların su içinde yaptığı hareketler rahatlatır..., moralim bozukken köpekleri sevdiğimde mutlu olurum, o anki sorunlarımı unutturum..., kedi sevmek bana huzur verir..., köpek sevmek rahatlatır, hele bir de yanıma gelip kulaklarımı indirirse ve sevmemi isterse sevinirim...”

Yanıtların içerikleri değerlendirildiğinde, hayvan tercih sebeplerinin %78,9 oranla duygusal ihtiyaçlar ile (güvende olma ihtiyacı, sevgi ve şefkat ihtiyacı, kabul edilme ihtiyacı, özgüven ihtiyacı, beceri ve yetenek ihtiyacı, bağımsızlık ihtiyacı) bağlantılı olduğu görülmüştür. Bazı örnek yanıtlar şöyledir:

“...bana küçüklüğümü hatırlatır, çünkü ben köyde büyüdüğüm için onlarla uğraşmaktan büyük keyif alıyordum, duruşma öncesi gördüğümde küçüklüğüm aklıma gelir ve böylece uygulanıp daha iyi bir savunma yaparım, ...güvenilir geliyor, sadıklar, bana huzur veriyor, ...benim için özgürlüğü temsil ediyor, onun gibi özgür olabileceğimi ve buradan uçup gidebileceğimi düşünerek rahatlarım, ...konuşması rahatlatır, hele bir de komik şeyler söylerse özellikle iyi olurum, ...şapşıklığı, masum oluşu bana her şeyin hala temiz olabildiğini hatırlatır, sesi, sıcaklığı, yumuşaklığı beni güvende ve huzurlu hissettirir, ...sesi huzur verir, doğayı hatırlatır, ...evimde de bir kuşum var, beni yargısız dinleyen tek canlı, evde yalnızken her şeyimi paylaşabiliyorum onunla, ...suçsuzluğu ve masumiyeti hatırlatıyor bana, ...o an anlaşılma ihtiyacı duyduğumdan, içten içe ona derdimi anlatmak için motivasyonumu artırır, ...uzun yıllar besledim, oyun oynadığımı ve keyif aldığımı hatırlıyorum”

6. TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen bulgular, yanıtların cinsiyete göre farklılaşmadığını göstermiştir. Araştırma üniversite üçüncü sınıf öğrencileri üzerinde yapılması nedeniyle, katılımcıların yaşları 22-23 yaş arasında değişmiş (ort.22,5), bu bakımdan yaşa göre yanıtlar arasında anlamlı farklılaşma tespit edilmemiştir ($p>.05$). Katılımcıların %92,1 oranla hayvanların koruyucu ve destekleyici olarak mahkeme ortamında yer almalarına olumlu baktıkları anlaşılmıştır. Kendilerinin bir suç mağduru olmaları halinde mahkemede duygusal bağlarının olduğu, sevdikleri bir hayvanı öncelikle o ortamda görmelerinin (%44,7), ikinci olarak dokunmalarının (%31,6), üçüncü olarak ise seslerini işitmelerinin (%15,8) rahatlatıcı etkisinin olacağı bulgusuna ulaşılmıştır. Tercih edilen hayvanlar ilk sırada kuş (%29,9), ikinci sırada kedi (26,3), üçüncü sırada köpek (%21,1) olarak tespit edilmiştir. Açık uçlu sorunun içeriği değerlendirildiğinde hayvan tercihinine ilişkin yapılan açıklamaların %78,9 oranla duygusal ihtiyaçlar nedeniyle hayvanlardan destek almak isteyeceklerini göstermiştir. İnsan-hayvan bağlanmasındaki en etkili olduğu düşünülen mekanizmanın duygusal mekanizma (akt. Karayağız Muslu ve Conk, 2011:84) olduğu göz önünde bulundurulduğunda çıkan sonuçların literatür bilgisiyle paralel olduğu görülmektedir. Kedi, köpek ve kuş gibi hayvanların ev ortamına uygun evcil hayvanlar arasında ilk sıralarda gösterildiği bilinmektedir (“Ev ortamına”, 2018). Hayvan tercihlerinde, katılımcıların tercih ettikleri hayvanı yaşamlarının bir döneminde (özellikle çocukluk döneminde) ev ortamında beslemiş ve/veya bir süreliğine temas etmiş, oynamış, vakit geçirmiş olmalarının, hayvan ile aralarında duygusal bağ geliştirmiş olabileceğini, bu durumun da tercihlere etki etmiş olabileceğini düşündürmektedir.

7. SONUÇ

Hayvanların kullanıldığı çalışmalarda ortaya çıkan hem psikolojik hem fizyolojik anlamdaki olumlu gelişmeler, hayvanların farklı alanlarda daha yaygın olarak kullanılabileceği yönünde olumlu bir yaklaşım oluşturmaktadır. Bu alanlardan bir tanesi de topluma hizmette çok önemli bir yeri olan adli sistemdir. Bir ceza davasının başarılı bir şekilde kovuşturulabilmesi için mağdur ve tanık ifadelerinin önemi aşikârdır. Son yıllarda küçük yaşta çocukların mahkeme ortamlarında mağdur ve tanık sıfatlarıyla yer alışlarının artması, çocuk ifade alımlarının hassasiyetle yapılmasını da beraberinde getirmiştir. Zira çocukların alışıksız olmaları veya sanıkla karşılaşabilecekleri bir ortamda korku ve kaygı duymaları, çocuğun kendini ifade edebilmesini zorlaştırabilmekte, bu durum da davanın seyrini etkileyebilmektedir. Amerika’da pek çok eyalette çocukların mahkeme ortamlarındaki kırılma ve etkilenebilir durumu göz önünde bulundurularak, mahkemelerde çocuk mağdurlar ve tanıklar için koruyucu ve destekleyici önlemler alınmaktadır. Hayvanların duygusal destek amaçlı kullanılması, çocuklar için alınan bu önlemlerden bir tanesidir. Araştırmalar çocukların hayvanlar ile etkileşimlerinin çocuklar için psikolojik, duygusal, sosyal ve fiziksel yararlarının olduğunu göstermektedir (akt. Karayağız Muslu ve Conk, 2011:83). Mahkemelerde köpeklerden yararlanılmasının mağdur ve tanık çocuklar üzerinde rahatlatmak (“Courthouse dogs”, 2016), güven vermek, konuşmaya teşvik etmek ve cesaretlendirmek gibi yararlı etkilerinin olduğu Amerika’da birçok davada görülmüştür (akt. Duman ve Eyrenci, 2016). Ancak bu alanda deneysel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ülkemizde ise adli sistemde çocuklara yönelik koruyucu ve destekleyici önlemler kapsamında hayvandan yararlanılması henüz yer almamaktadır. Bu araştırma ile gelecekteki sahada çalışacak meslek elemanlarının bu uygulamaya olumlu bir yaklaşımın olduğu görülmüştür. Araştırmanın bu uygulamanın ülkemizde de özellikle cinsel istismara uğramış mağdur çocukların davalarında başlatılması için temel bir bilgi sağlaması hedeflenmektedir.

8. ÖNERİLER

Araştırma sosyal çalışma görevlileri (Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensupları) üzerinde yapılarak genişletilmeli

KAYNAKÇA

- Animals in court and related settings. (2018, 30 Haziran). Erişim adresi: <http://www.animalsandsociety.org/helping-animals-and-people/for-judges-prosecutors-and-criminal-justice-professionals/resources-for-professionals-interested-in-including-animals-in-court-and-related-settings/>
- Banks, M. R., & Banks, W. A. (2002). The effects of animal-assisted therapy on loneliness in elderly population in long-term facilities. *Journal of Gerontology*, 57(7): 428-32.
- Bouchard, F., Landry, M., Belles-Isles, M., & Gagnon, J.A. (2004). Magical dream: a pilot project in animal-assisted therapy in pediatric oncology. *Canadian Oncology Nursing Journal*, 14(1):14-7.
- Bowers, S. V. (2013). The use of 'therapy dogs' in Indiana courtrooms: why a dog might not be defendant's best friend. *Indiana Law Review*. 46 (4): 1289-1315.
- Cevizci, S., Baboğlu, Ü. T. ve diğ. (2012). İstanbul'un Beşiktaş ilçesinde özel bir firmada beyaz yakalı çalışanlarda hayvan beslemenin psikolojik stres, düzenli fiziksel egzersiz ve sigara içme ile ilişkisi. *NOBEL MediCUS* 24, 8 (3):52-9.
- Cevizci, S., Erginöz, E. ve Baltaş, Z. (2009). İnsan sağlığının iyileştirilmesine yönelik hayvan destekli tedaviler. *TAF Prev Med Bull* 2009, 8 (3):263-72.
- Courthouse dogs help give victims of crime the courage to testify. (2016, 27 Ağustos). Erişim adresi: <http://www.reshareworthy.com/courthouse-dogs/>
- Duman, N. ve Eyrenci, A. (2016). Hayvan destekli tedavi ve köpeklerin sağlık sisteminde ve adli sistemde kullanımına dair bir derleme çalışması. 19. Ulusal Psikoloji Kongresi (Özet Bildiri/Poster)
- Ev ortamına ve yaşam hareketliliğine uygun bakımı kolay 7 hayvan dostumuz. (2018, 30 Haziran). Erişim adresi: <https://listelist.com/bakimi-kolay-hayvanlar/>
- For defenders and judges, comfort dogs in court do opposite. (2018, 30 Haziran). Erişim adresi: <https://wtop.com/animals-pets/2018/04/comfort-dogs-in-court-do-opposite-for-some-defenders-judges-2/slide/1/>
- Gagnon, J., Bouchard, F., Landry, M., Belles-Isles, M., Fortier, M., & Fillion, L. (2004). Implementing a hospital-based animal therapy program for children with cancer: a descriptive study. *Journal of Cancer Oncology Nursing*, 14 (4): 217-22.
- Holder, C. (2013). All dogs go to court: the impact of court facility dogs as comfort for child witnesses on a defendant's right to a fair trial. *Houston Law Review*. Symposium 2013, 50 (4):1155-87.
- Johnson, R. A., Meadows, R. L., Haubner, J. S., & Sevedge, K. (2008) Animal assisted activity among patients with cancer: effects on mood, fatigue, self perceived health, and sense of coherence. *Oncology Nursing Forum*, 35 (2):225-32.
- Karayağız Muslu, G ve Conk, Z. (2011). Hayvan destekli uygulamalar ve çocuklarda kullanımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi DEUHYO ED* 2011, 4 (2), 83-8.
- Leaser, A. (2005). See spot mediate: utilizing the emotional and psychological benefits of "dog therapy" in victim-offender mediation. *Ohio State Journal on Dispute Resolution*, 20 (3): 943-80.
- Macauley, B. L. (2006). Animal-assisted therapy for persons with aphasia: A pilot study. *Journal of Rehabilitation Research and Development*, 43 (3), 357-66.
- Meet the dog that comforts children who testify in court. (2018, 30 Haziran). Erişim adresi: <https://www.cbsnews.com/news/pella-colorado-courthouse-dog-for-traumatized-children-testifying-in-court/>
- Odendaal, J.S. (2000) Animal-assisted therapy-magic or medicine? *Journal of Psychosomatic Research*, 49 (4): 275-80.

- Sobo, E. J., Eng, B., & Kassity-Krich, N. (2006). Canine visitation (pet) Therapy: pilot data on decreases in child pain perception. *Journal of Holistic Nursing*, 24 (1):51-7.
- Stasi, M. F., Amati, D., Costa, C., Resta, D., Senepa, G., Scarafioiti, C., et al. (2004). Pettherapy: A trial for institutionalized frail elderly patients. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 9:407-412.
- These therapy dogs comfort witnesses while they testify in court. (2018, 30 Haziran). Erişim adresi: <http://cavemancircus.com/2018/02/07/therapy-dogs-comfort-witnesses-testify-court/>
- Vrbanac, Z., Zecevic I., Lujibic, M., Belic, M., Stanin, D., Bottegaro, N. B. et al. Animal-assisted therapy and perception of loneliness in geriatric nursing home residents. *Collegium Antropologicum*, 37 (3):973-976.
- Zeblisky, K. A., & Jennings, M. L. (2016). The animal assisted therapy program at phonenix children's hospital: a journey towards evidence. *Journal of Hospital Librarianship*, 16 (1):49-58.